

TOLMINSKI GLAS

INFORMACIJSKI VEŠTNIK SLOVENSKE DOMOBRANCEV STRAŽE NA SOČI

Leto I. Št. 1

15. julija 1944.

Cena: 1.- Lira

Kdaj bo tega konec...

Ena je želja, v kateri so si danes milijoni in milijoni ljudi po Evropi edini: Konec, konec!

Česa konec? --

Trpljenja, tega morja trpljenja, ki ne najde poti do slehernega kota v hiši, do sleherne zibelke, --

Našim krajem je bilo z vojno vihro prizanešeno, ni jim pa bilo prizaneseno s trpljenjem. --

Vojna in trpljenje iz vojne ima svoj „zakaj?“ in „čemu?“. Kakšen zakaj in čemu pa ima naše trpljenje? Zakaj je prišlo to drobno in bridko trpljenje nad nas Slovence, ki smo bili že leta 1941. izločeni iz vojne? Čemu to trpljenje, kam vodi? -- Naše trpljenje ni iz vojne, ampak iz revolucije, zato toliko bridkojše, toliko podrobnejše. Trpljenje iz vojne ima nek red: pride v hišo po pisnu, po časopisnih vesteh, je napovedano po letalskem alarmu, se približuje počasi po topovskem obstreljevanju, so mu izpostavljeni najprej vojščaki po letnikih, ženske in otroci pa morajo pred njim v srečnih okološčinah celo kam bežati -- sence, ki greje gača pa je podoba trpljenja iz revolucije, trpljenja, ki nima nobenega znarenja za napoved, udari po otroku in starčku, po očetu in materi, po bratu in sestri hkrati, gre za človekom v gozd, na planine, v mesto, ni se mu mogoče usakniti. --

-- Zakaj in čemu to trpljenje? V vojni gre za zmago enega naroda nad drugim narodom, v revoluciji gre za zmago nekib nad lastnim narodom. Vojno vodi narod proti narodu z vlado in vse civilno in vojaško organizacijo, vojno so vedno bile med človeštvom in bože, kakor boče prepisi in pretopi med sosedi, daje se znižati na čim manj, ne pa popolnoma odpraviti, revolucijo pa vodijo samozvani ali iz tujine naročeni zarotniki, ki ne poznajo nobenih meja in hočejo zmagati za vsako ceno nad last-

in naređom in si ga podrediti; ti hočejo biti „osvobojeni“ narednega občestva in „svobodni“ vladarji nad njimi; pri nas to dela KPS po OF s partizani za osvobojenje in popolno svobodo komunistov v Sloveniji po naređilu in v prid Zveze sovjetskih socialističnih republik (da partizanstvo ne namerava zmagati nad Nemci ali Italjani to je menda danes že vsakomur jasno, saj se drži in najbolj udejstvuje ravno v krajih, kjer Nemci ali Italjani ni). To je ves namen te OF-revolucije, to je zakaj in če ne našega s tem združenega trpljenja.

In kdaj bo tega konec? - Mnogi bi radi videli, da bi narod s partizani naredil nekako kupčijo, se z njimi pogodil in se nekako sprijaznil z njimi in njihovo oblastjo, samo da ne bo več te „bratomarno vojne“ ali kakor ž odper narod imenujejo. Da prekinemo ugibanja, razmišljanja, izgovorjena ali še ne izgovorjena „pogajanja“, povenno, kaj mora konec narodu prinesiti. Konec tega bo takrat:

Kadar bo kmet šel iz Čepovana v Bevec - iz veselja, da more spet varno hoditi, bo šel nalašč vse pot peš - po kakršnikoli opravkih, in bo prehodil vse vasi na tej dolgi poti in ko se bo vrnil v svoj Čepovan, ga bo morda ta ali oni med štirimi očmi boječe vprašal, če je na tej poti kaj kaj partizanov, ki ljudi ustavljajo in groze, bo ta začudeno odgovoril: „Kaj pa je to : partizan? Kdo da bi ustavljal in grozil?“

Kadar bo katerikoli gospodar iz kakšne tolninske vasi šel z odraščeninim sinom v najbolj oddaljeni gozd pripravljati drva in ženi - materi domišljati na misel ne bo prišlo, da bi se ne vrnila ba;

Kadar bo tolninski gostilničar mirno šel lahko po vino ali v Brda ali na Vipavsko in bo pred odhodom napovedal, kdaj se bo vrnil s sladkim soverom;

Kadar se bo kdorkoli lahko peljal z avtobusom v Gorico in če ga bo ob povratku kdo vprašal, če je bil kdaj kdaj napaden, bo ta ostrmel in odgovoril: „Človek božji ali si ob pameti? Na avtobus, poln ljudi, da bi kdo streljal, saj bi mogel še koga ubiti?“ Ita, ita.

Hoteli smo reči: konec bo takrat, kadar bo varnost doma na polju, v gozdu in na poti, ponoči in podnevi, pri delu in pri počitku popolna in bo ne šest dni v miru delali za vsakdanji kruh, sedmi dan pa počivali in se po domišljie porazgovorili dopoldne pred cerkvijo popoldne pa tudi pri kozarcu vina. Glasik tega konca bo „Tolninski glas“ s svojimi dobrobranci.

GORIŠKEMU SLAVČKU.

Simonu Gregorčiču, pevcu Soče, sinu naše slovenske zemlje, ob stoletnici T o m i n s k i g l a s v spomin

Simon je slutil in se je bal. Bal se je dolgih 25-ih let in da bo do peten časa od te slovenske zemlje samo še grobovi slovenski ostali. Zato pa je naročil svoji Soči:

Takrat prideri vsa na dan,
narasti, vzkipi v tok strašen,
srdito čez bregove stopi
in tujec zemlje lačne vtopi
na dnu razpenjenih valov!

In skoraj bi se bilo zgodilo kot je Simon slutil. Tudi Soča ni izpolnila njegovega naročila. Zakaj ne? Ker je hotela, da se ljudje v trpljenju še bolj izkristalizirajo, da se bolj zavedo, da so Slovenci. On, Slavček, je še v grobu trpel in molil za svoj rod. Zgodilo pa se je, da je zven pri Sv. Lovrencu v Libušnjem čudovito lepo zapel. Zapel je ravno ob stoletnici rojstva največjega pesnika slovenske Goriške, svojega slavčka S i m o n a G r e g o r č i č a.

15. oktobra 1844. l. je začelo v Vrhnem dete in krstili so ga za Simona. KO je dorasčal, je hodil v Kobarid, v Tolain, v Kanal, k Sv. Luciji in na Mengore je šel na božjo pot ter je vzljubil to svojo zemljo. V njegovi ljubezni se je zbudila pesen, čista in lepa, slovenska. Ko je odhajal v Gorico v šole, se je oziral na svoj Krn, ki je šušal stotere zakladev njegovih pesni, je gledal na Sočo in bi najrajši jokal. V šoli je bil marljiv, a neprestano ga je nikalo nazaj pod Krn. Postal je duhovnik, čeprav bi bil šel rad na univerzo. Potem je kaplanoval v Kobaridu, v Rihenbergu in drugod. Bil je nesrečen, a tega ni t. žil nikomur, sam v pesni je izlil vse svoje bol. Tudi belchen je bil. Kmalu je stopil v pokoj, živel kot kmet-pesnik na svojem posestvu, a že 26. novembra 1906. l. umrl v Gorici, pokopali pa so ga pri Sv. Lovrencu v Libušnjem, kjer mu je nasred izkazal svo naklonjenost in ljubezen s tem, da ga je v velikem številu sprenil na zadnji poti. Še sedaj počiva tam in kliče in poje:

Don znova vsati nora,
aj don krasan, tako prostran,
da bo za vse prostora?

Že kot diha je začel pesniti. Po maturi je objavil svoje Iskre domorodne. In to so bile prve njegove domoljubne pesni, ki so vlivale goriškemu slovencem nove ljubezni do svoje zemlje in svojega jezika in so jih z njegovimi budnicami vred v dneh tapljenja pod Italijo vtajevale v veri in hrepenenju pod dnevu vstajenja.-

1882 l. je izšel prvi zvezek njegovih Poezji. Čudovit vspch! Še noben slovenski pesnik ni žcl tolikšnega! Po nekaj mesecih je bila knjiga že razprodana! Ljudje se brali te pesni, prisvojili so si jih in jih začeli prepevati. Eno de vo le bon ljubil, rože je na vrtu plela, planinska roža, in še druge pojejo fantje po vsej Sloveniji zvečir na vasi, in pesnika Gregorčiča so imenovali Goriškega slavčka.- Ta prvi zvezek Poeziji je pesnikova zlata knjiga, pozneje so izšle še tri.-

To sta na kratko Gregorčičev življenje pis in dela.-

In ravno ob stoletnici pesnikovega rojstva se je zbudil njegov planinski raj, Krn je ponosno dvignil glavo in prisluhnil pesmi, ki se je začela dvigniti iz slovenskih src in iz grl mladih slovenskih fantov.-

In slavček v groba se je predramil. Čutil je, kako Boča pod njim šuni, kako je jasno nebo nad Krnon, videl je, kako prihajajo fantje iz Tolpina in Kobarida s slovensko zastavo všita na rokav in s slovensko pesmijo na ustnicah in je bil vesel. In spet je videl, kako so drugi to naše najdražje onečastili s srpom in gladivom ter spet s petero krako zvezdo. In bilo mu je Hučo, da bi se zjokal. A se ni, ker je vedel, da je moč in vera v teh, ki so res ostali Slovenci, mnogo močnejša in da so bliže znanji in je zaklical z njimi:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prav teptan,
pepelni dan ni dan črna več tvoj,
tvoj je vstajenja dan !!!

ČRNE BUKVE

Črne bukve so najboljša dokumentacija zločinskega ovobranja komunistov na naši slovenski zemlji. - Sezite po njih in spoznali boste pravi obraz OF. Pristudili se Van bodo njeni zločini, postali boste najboljši donobranci. -

Črne bukve obsegajo na tisoče imen nedolžnih žrtev ki so jih pobili komunisti. Črne bukve obsegajo na tisoče imen nedolžnih slovenskih internirancev, ki so pomrli v italijanskih taboriščih NA RABU, V GONARSU, V RENIOCCI IN DRUGOD. Zato slovenski narod ne bo nikdar pozabil, kaj vse je moral pretrpeti po svojskih ječah in taboriščih. Pred svetom zahteva in bo zahteval zadoščanja ?

V Črnih bukvah ne obtožujemo zločinov samo slovenskih komunistov, ampak prav tako :

poveljnika II. armade, generala AMBROSIJA, vse poveljnike italijanskega II. armadnega zbora v Ljubljani z generalom ROBOTTIJEM na čelu ter vse italijanske dostojanstvenike in oblasti, ki so zločinsko delo OF. kakor koli podpirali.

In slovenski narod toži vse to kod narodne in človeške zločinske ter terjaja kazen zanje kakoršne nešteto, iz tujine parščeno uničevanje kakoga naroda zasluži !

SPOMIN PADLIM

Funtorska ženlja tolminska je sprejela v svoje naročje prvega boljševičnega donobranca, sina tolminske ženlje, čuvarja izročila naših prednikov pred boljševiške pošastje, branilca naše ljubljene domovine in borca za slovenske narodne pravice. Padel je v čvetu let mladenič vojak 23 -ih let, Strukelj Albert, vnet borec za vse svetle vzore in ideale, junak, ki je bil vedno pripravljen žrtvovati lastno življenje narodu v blagor in domovini v poveljevanje.

Četrtega junija je pokojni Albert spetini svojihi tovarišimi napoltel na partizansko brigado. V borbi si je zlomil nogo, na kar so ga komunisti vjeli v vasi Kalez-Zabče. Pet dni so ga pustili brez hrane in silno

mačili. Zdrobili se mu zobe in čevljusti, zlomili so obe roki, nato z amorom končali svoje junčinske dejanje in na ta način potrdili svojo hrabrost ki je le eno samo trpinčenje neoboroženih.

Vdarni vod se je poslovil od svojega soborca, mati, bolna 70-letna starca, popolnoma osamela, bridko žaluje za svojim najdražjim bitjem v katerin se je zrcalila ona sama v vsej svoji poštenosti in slovenski narodni zavednosti, mrtev junak pa v objemu sestre - oba dva ovenčana z mučeniškimi vencem - stopa pred Stvarnika, božjega plačnika in se raduje nad povečano domovino, raduje prebujenja in vstajenja slovenskega naroda.

Težka in velika je bila tvoja žrtev, dragi nam mrtev junak, ti naš ponos! Bog jo bo blagoslovil, nam vsen naklonil njene sadove, v prid vsemu slovenskemu narodu, da boš za narod in slovensko izročilo našel veliko posnemovalcev da nam bpe v zgled in opomin za izvrševanja naših narodnih dolžnosti.

JAVNA ZAHVALA

TOLMINSKI DOMOBRANCI SE NAJLEPŠI ZAHVALJUJEMO SLOVENSKIM GORIŠKIM GOSPEM ZA TOKLONJENE SLOVENSKE ZNAČKE IN ZA PRELEPO PODOBO BREZJANSKE MARIJE.

V NAŠEM BOJU BO SPOMIN NA VAŠO NAKLONJENOST ŠE BOLJ PODŽIGAL IN NAM VLIVAL NOVIM MOČI. - T I S O Č E R A V A M H V A L A !

ZANIMIVO ZA VSE

TOLMIN. NAPISI. Tudi ob polonu je izšla zakonska naredba, naj se odstranijo vsi napisi, ki spominjajo na Savojsce, zlasti pa grbi in kraljevi prištevki. Tolmin je dal vseni drugim krajem dober zgled, le na tukajšnem učiteljskem se ne vedno sveti napis "R. Istituto Magistrale". Ker predpisuje zakon za te neupornosti velike kazni in bi morale ravno državne institucije dajati dober zgled, upamo, da se bo, tudi naše učiteljske ravnaše po zakonskih predpisih.

Prav tako je izšla že pred mesecem naredba goriškega prefekta, naj se v 24-urah odstranijo vsi napisi po zidovih. Vsi lastniki hiš so se pokorili prefektovi naredbi ter očistili zidove, le neka narodna gostilna v Tolminu se ne zani ne za prefektov ukaz, ne za kazni, ki je predvidovana v gorinavedenem dekretu, in še kar naprej čuva proti zakonite napise na gestilniških stenah in to najbrže v propagandne namene. Ker zakon in prefekturni ukazi zadevajo tudi reklamo, opozarjamo omenjeno gostilno naj se tudi ona pokori zakonitim predpisom, kot se to storili vsi drugi noščani.

PRIREDITEV: Prejšnjo nedeljo so tolminski mlčki v tukajšnji otroški vrtni priredili pod vodstvom gđe učiteljice Batištuti - Feregoti in gospe Šavli najvejo prireditev. Spored je obsegal deklamacije, petje in igrice; prednašanje je bilo sprejeto z velikim navdušenjem in odobravanjem gledalcev, ki so bili v pretežni večini otroci. Hvala Bogu, da je tudi v Tolminu nekaj pametnih gospe in gospodičar, ki vedo da ni glavna naloga žensk širjenje OF - arske propagande, ampak skrb za družino in otroke in skrb za kulturni podvig naših najmlajših.

SV. LUCIJA. **LETO PLETENJE:** Znani komunistični terorist okrešni komisar in blaženi za baško pčrčje, tovariš Simon - Lapanje Jože - je v Ponikvah izrekel javno pohvalo Sv. Luciji, boš da je med vseni največ prispevala za zadnje posejilo. Po Simonovih izjavah je Sv. Lucija zbrala

nič manj kot 105000 lir. Tako Sv. Lucija sama sebi koplje grob.-

NOV ZDRAVNIK: Za novega občinskega zdravnika pri Sv. Luciji je bil imenovan rojak iz Kozaršč, g.dr.Valentinčič. Mladega zdravnika, ki je že toliko preganjanja trpel pod Badoljovskimi oblastni vsačed svojega narodnega prepričanja, prav iskreno pozdravljamo in mu želimo obilo uspeha; (Ordinira vsak dan).-

PREKRIZANI NAČRTI: Pred dobrim tednom je bilo na Sv.Gorski planoti uradno razglašeno da je Sv.Lucija že padla - partizanska domišlija je tako bujno delovala, da je roparski glavnik ukazal napreči vozove, da pojdeje "makvirirati" belogardistom k Sv.Luciji - posebno mu je bila pri srcu znana ugledna družina.- Da bi ne bilo zmede, je svojim podložnim natančno določil hiše, kjer se mora vsak oddelek zglasiti.- Toda snola se vedno drži naših " junakov"; ukaz še ni bil razglašen voznikom, ko pritoče kurir iz Ponikev in sporoči komandantu, da se tovariši v največji naglici umikajo s krvavimi buticami in da bo moral radi tega zaenkrat odložiti svoj velikopotezni načrt.-

KOBRARID Tudi pri nas v Kobaridu smo začeli prev pridno kulturno gibati. Prejšnjo nedeljo so se postavili naši mlčki z obširnim programom, deklamacijami, petjem in igrami pod vodstvom nadučitelja g.Urbančiča. Dvorana je bila nabito polna, pač najboljši dokaz, kako našo ljudstvo želi duhovno hrane. Predstavo so počastili tudi gospodje članski nemške vojske, naši domobranci in g.major Ferenčak. -

Pričakujemo še več kulturnih prireditev. Kmalu bodo nastopili tudi tukajšnji domobranci s Kovačevim študentom. V nedeljo 16 t.n. bo na športnem igrišču nogometna tekma med nemškimi vojaki in domobranci.-

POZDRAVLJAMO USTANOVITEV SLOVENSKE KOLEKCIJE V TOLMINU :

Zadnjič smo videli v Tolminu ujeteka partizana, ki je bil obut v ameriške čevlje in oblečen v angleško uniformo. (Tolminci niso verjeli, dokler niso sami videli. Partizan je bil bez in raztrgan, da je vse videlo od njega.) Kdor bi hotel kupiti sliko, naj se oglasi pri nas ali pa pri fotografu.-

ČE NEKAJ Opozarjamo cenjene bralce, da bomo prinašali v prihodnjih številkah poročila našega posebnega poročevalca o prikazovanju Matero Božje Adelajde Rencelli na Berganskem. Naš poročevalec se sedaj tankaj mudi in bo na nestu proučil vso zadevo.-

-----

IZ UREDNIŠTVA : Tolminski glas išče izdelavce, da bo naš list kar najbolj zanimiv in pester. Čin več nas bo, tem bolj zanimiv bo naš list. Iščemo tudi nekoga, ki bi znal dobro risati ! Risarji, javite se !

Tolminski glas bo izhajal tedensko. Stejni naročniki naj se prijavijo v propagandni pisarni!

Z vero v Boga in narod bomo zmagali komunizem!

ŽIVELI SLOVENSKI DOMOBRANCI, BORCI ZA BOLJŠO BODOČNOST IN PORAST SLOVENSKEGA NARODA !

Ne marano strahopetcev in skrivačev, kdor ni z nami, je proti nam!

.....